

АНАЛІЗ

стану виконання обласної цільової програми
сприяння розвитку громадянського суспільства
Донецької області на 2022–2026 роки

Дослідження проводилося у межах Проекту «Імпульс», що реалізовується Міжнародним фондом «Відродження» та Фондом Східна Європа за фінансування Норвегії (Norad) та Швеції (Sida). Зміст матеріалу не обов'язково відображає позицію Міжнародного фонду «Відродження», Фонду Східна Європа, Уряду Норвегії та Уряду Швеції.

АНАЛІЗ

стану виконання обласної цільової програми сприяння розвитку громадянського суспільства Донецької області на 2022–2026 роки

Мета аналізу

Метою є комплексний і об'єктивний аналіз стану виконання обласної цільової програми сприяння розвитку громадянського суспільства Донецької області на 2022 - 2026 роки (далі - Програма) з урахуванням особливих умов функціонування регіону, а саме тимчасової окупації значної частини території області, активних бойових дій, релокації населення, органів влади, громад та інститутів громадянського суспільства, а також необхідності адаптації стандартних інструментів громадської участі до воєнного часу.

Цей аналіз ґрунтується виключно на документах, наданих у відповідь на запит на доступ до публічної інформації, а тому відображає насамперед офіційно зафіксований стан виконання Програми. Аналіз не включає окремого польового етапу, інтерв'ю з виконавцями, представниками громадянського суспільства чи незалежного зовнішнього моніторингу. Відповідно, висновки стосуються передусім формально-документованої та змістовно інтерпретованої картини реалізації Програми.

Загальна характеристика Програми

Обласна цільова програма сприяння розвитку громадянського суспільства на 2022 - 2026 роки затверджена розпорядженням голови облдержадміністрації, керівника обласної військово-цивільної адміністрації від 27 січня 2022 року № 94/5-22. У 2025 році до неї було внесено зміни розпорядженням голови облдержадміністрації, начальника обласної військової адміністрації від 22 вересня 2025 року № 632/5-25.

Програма розроблена як інструмент реалізації на регіональному рівні Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021–2026 роки. Її зміст охоплює основні напрями державної політики у сфері взаємодії органів влади та громадськості, зокрема:

- забезпечення ефективних процедур громадської участі;
- створення умов для розвитку інститутів громадянського суспільства;
- стимулювання участі громадськості у вирішенні питань регіонального і місцевого значення;
- підтримку волонтерства та благодійності;
- розвиток міжсекторальної співпраці;
- формування відповідної інфраструктури, у тому числі цифрової.

За своєю логікою Програма є комплексною і відповідає сучасним підходам до розвитку громадянського суспільства. Водночас, її первинна конструкція значною мірою формувалася з розрахунку на функціонування в умовах відносно стабільного середовища, де можливими є відкриті конкурси, масові публічні заходи, очні форуми, ярмарки громадських організацій та інші інструменти мирного часу.

Для Донецької області така модель вже з 2022 року об'єктивно потребувала перегляду або глибокої адаптації.

Контекст реалізації Програми в Донецькій області

Оцінка виконання програми у Донецькій області не може здійснюватися за стандартними критеріями, які застосовуються до тилкових або відносно безпечних регіонів. Донецька область упродовж 2022 - 2025 років функціонувала в умовах:

- активних бойових дій;
- тимчасової окупації значної частини території;
- постійної загрози для цивільного населення;
- релокації органів публічної влади, громад, установ та організацій;
- переміщення значної частини жителів області в інші регіони України та за кордон;
- обмежень на проведення масових заходів.

У цих умовах пріоритетом для органів влади було не лише виконання запланованих програмних заходів, а й збереження працездатності базових механізмів взаємодії з громадськістю, підтримка суспільної самоорганізації, адаптація процедур участі до безпечних форматів та забезпечення зв'язку з громадянами й організаціями, які фактично продовжували представляти Донецьку область, але часто діяли поза межами її території.

Саме тому фактичне виконання програми слід оцінювати не лише через формальний показник проведення чи не проведення окремих заходів, а й через здатність регіональної влади зберегти та підтримати ключові елементи громадянської участі в особових умовах.

Інституційні зміни в системі реалізації Програми

Окремого врахування потребують інституційні зміни, які відбулися у 2024 - 2025 роках. Згідно з отриманою інформацією, функції із забезпечення реалізації державної політики у сфері сприяння розвитку громадянського суспільства, проведення консультацій з громадськістю, моніторингу та аналізу суспільно-політичної ситуації були передані від управління інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю до управління із забезпечення взаємодії з органами місцевого самоврядування.

У 2025 році це було додатково закріплено змінами до програми, де оновлено перелік відповідальних виконавців та приведено її структуру у відповідність до нової організаційної моделі облдержадміністрації.

Такі зміни є важливими для аналізу, оскільки вони безпосередньо впливали на організацію моніторингу, координації та звітності за програмою. У воєнних умовах зміна відповідального підрозділу могла об'єктивно впливати на темпи оновлення підходів, пріоритетів і механізмів реалізації.

Аналіз виконання Програми у 2022 році

2022 рік був першим роком дії програми і водночас роком радикальної зміни зовнішніх умов її реалізації. Уже в перші місяці після затвердження програми регіон опинився в умовах повномасштабної війни, що суттєво вплинуло на можливість реалізації первинно запланованих заходів.

Попри це, низка базових інструментів громадської участі була збережена. Зокрема, у 2022 році проведено два засідання громадської ради при облдержадміністрації. Також було оновлено її персональний склад. Продовжувала роботу молодіжна рада, засідання якої відбувалися в онлайн-форматі у зв'язку з евакуацією її членів у різні регіони України та за кордон. При молодіжній раді створено відділ з питань внутрішньо переміщених осіб, а також розроблено методичні рекомендації щодо роботи з молоддю з числа ВПО.

Крім того, структурними підрозділами облдержадміністрації у 2022 році проведено 20 консультацій з громадськістю. Це свідчить, що навіть у найбільш кризовий період базова консультаційна функція не була згорнута повністю. В тому числі проводилась активна взаємодія в питаннях евакуації населення та гуманітарної допомоги.

Водночас найбільш уразливою виявилася конкурсна та фінансова складова програми. Обласний конкурс з визначення програм, проєктів і заходів, розроблених інститутами громадянського суспільства, який фактично перебував на завершальному етапі підготовки, не був доведений до реалізації через введення і продовження воєнного стану. Аналогічно не були реалізовані окремі конкурсні механізми у суміжних сферах через безпекові обмеження.

Фактичне використання бюджетних коштів за цим напрямом у 2022 році не здійснювалося. Отже, 2022 рік можна охарактеризувати як період екстреного переходу від запланованої моделі розвитку громадянського суспільства до режиму підтримання мінімально необхідних процедур і мереж взаємодії в умовах війни.

Аналіз виконання Програми у 2023 році

У 2023 році реалізація програми набула більш впорядкованого характеру. Основні дорадчі та консультаційні механізми продовжили функціонувати. Протягом року проведено чотири засідання громадської ради при облдержадміністрації, а також 12 консультацій з громадськістю.

На практичному рівні реалізація програми у 2023 році суттєво змістилася в бік підтримки соціальної згуртованості, роботи з ВПО, молодіжної політики, волонтерства, гуманітарної взаємодії, координації з благодійними фондами та проведення культурно-просвітницьких заходів. В отриманих відповідях відображено створення і функціонування хабів для переселенців, проведення тематичних зустрічей, інформаційних кампаній, молодіжних форумів, підтримку студентського самоврядування, відзначення волонтерів та популяризацію волонтерського руху Донеччини.

Показово, що значна частина таких заходів проходила не безпосередньо на території області, а в інших регіонах України. Це підтверджує, що громадянське суспільство Донецької області у воєнний період частково функціонує як екстериторіальна мережа громад, організацій та активістів, які залишаються пов'язаними з регіоном походження.

Фінансово ситуація залишалася подібною до 2022 року. Хоча на окремі програмні заходи були передбачені бюджетні кошти, фактичні витрати не здійснювалися через безпекову ситуацію. Таким чином, у 2023 році програма реалізовувалася переважно через комунікаційні, консультаційні та партнерські формати, а не через прямі механізми фінансової підтримки інститутів громадянського суспільства.

Аналіз виконання Програми у 2024 році

У 2024 році зберігся загальний підхід, сформований у 2023 році, але водночас відбулося певне розширення тематичних напрямів, які охоплювалися у межах реалізації програми.

Протягом року проведено три засідання громадської ради та 15 консультацій з громадськістю. Наприкінці року затверджено орієнтовний план консультацій на 2025 рік, що свідчить про збереження системності у роботі. Такий план затверджувався і в попередні роки.

У 2024 році в межах програми активно порушувалися питання соціальної згуртованості, безбар'єрності, ветеранської політики, допомоги ВПО, місцевої безпеки, відновлення, інструментів громадської участі та комунікації в умовах

війни. На місцевому рівні в окремих громадах велися роботи з оновлення програм розвитку волонтерства, створення або підтримки консультативно-дорадчих механізмів, організації робочих груп з питань громадської безпеки і соціальної згуртованості.

Таким чином, у 2024 році реалізація програми фактично стала ширшою, ніж класичне вузьке розуміння політики підтримки інститутів громадянського суспільства. Вона почала виконувати роль платформи для обговорення і координації ширших суспільних питань, які безпосередньо впливають на стійкість регіону.

Водночас і в 2024 році програмні заходи, пов'язані з форумами, конкурсами та ярмарками громадських організацій, не були профінансовані через безпекову ситуацію. Це означає, що до кінця 2024 року основна динаміка реалізації програми все ще зосереджувалася у сфері консультацій, комунікацій, координації та тематичних партнерських активностей.

Аналіз змін і виконання Програми у 2025 році

2025 рік став важливим з точки зору адміністративного оновлення програми. Внесені зміни дали змогу формально актуалізувати її відповідно до нових умов, уточнити відповідальних виконавців, скоригувати заходи і фінансові параметри.

У 2025 році чітко простежується посилення консультаційного блоку. Облдержадміністрацією проведено 24 консультації з громадськістю у формі електронних консультацій. Тематика охоплювала широке коло питань: від стратегії розвитку області та планів її реалізації до безбар'єрності, молодіжної політики, освіти, соціального захисту, культури та місцевого розвитку. На місцевому рівні також проводилися консультації військовими адміністраціями і громадами.

Окремим елементом 2025 року стала практика регулярних робочих зустрічей керівництва облдержадміністрації з членами громадської ради та представниками інститутів громадянського суспільства. Такі зустрічі свідчать про спробу не лише зберегти формальні механізми взаємодії, а й забезпечити більш прикладний діалог щодо актуальних питань регіону.

У 2025 році також спостерігається активізація молодіжного компоненту. Проведені опитування і фокус-групи щодо формування нової стратегічної програми для молоді Донеччини засвідчують, що інструменти громадської участі використовувалися не лише для поточного інформування, а й для підготовки середньострокових політик.

Разом із тим фінансовий аналіз 2025 року показує, що подієво-конкурсний блок програми залишався обмеженим. Фактично профінансовано лише захід до

Міжнародного дня волонтера, причому частково. Частина інших заходів не проводилася, а конкурс кращих практик територіальних громад у підсумку був скасований.

Отже, 2025 рік засвідчує не повернення до повноцінної довоєнної моделі реалізації програми, а скоріше її інституційне переналаштування із збереженням акценту на тих інструментах, які реально можуть функціонувати в умовах війни.

Загальна оцінка стану виконання Програми

Узагальнюючи, можна дійти кількох висновків:

1. По-перше, програма не була згорнута і зберегла функціональність у своїх базових компонентах. Найстійкішими виявилися консультаційні та дорадчі механізми: громадська рада, електронні консультації, тематичні зустрічі, робота молодіжних структур, партнерські формати взаємодії.

2. По-друге, зміст реалізації програми фактично трансформувався. У воєнних умовах розвиток громадянського суспільства в Донецькій області відбувався не стільки через класичні форми підтримки організацій, скільки через забезпечення горизонтальних зв'язків, волонтерство, роботу з ВПО, соціальну згуртованість, підтримку молоді, розвиток консультаційних процедур і тематичних платформ.

3. По-третє, найбільш обмеженим компонентом реалізації залишалася фінансово-конкурсна частина. Заплановані форуми, конкурси та ярмарки або не проводилися, або не мали фактичного фінансування. З огляду на обставини регіону це виглядає радше наслідком безпекових обмежень, ніж управлінської бездіяльності, однак це об'єктивно зменшило потенціал програми як інструменту прямої інституційної підтримки інститутів громадянського суспільства.

4. По-четверте, для Донецької області дедалі більшого значення набуває екстериторіальний вимір громадянського суспільства. Частина організацій, активістів, молодіжних платформ та ініціатив працює в релокації, але продовжує бути частиною регіонального громадського середовища. Це потребує подальшого врахування у програмному плануванні.

Загалом стан виконання програми доцільно оцінити як часткове, але адаптоване до воєнних умов виконання, при якому основні механізми громадської участі збережені, тоді як окремі інструменти мирного часу виявилися обмежено застосовними.

Висновки

Обласна цільова програма сприяння розвитку громадянського суспільства Донецької області на 2022 - 2026 роки реалізовувалася в умовах, які суттєво відрізнялися від тих, для яких зазвичай розробляються подібні регіональні програми.

У 2022 - 2025 роках найбільш стійкими елементами виконання стали консультації з громадськістю, робота громадської ради, молодіжних структур, тематичні зустрічі та інші маловитратні або дистанційні формати участі.

Реалізація програми на практиці була значною мірою адаптована до питань соціальної згуртованості, волонтерства, підтримки ВПО, молоді, безбар'єрності, ветеранів та інших суспільно значущих напрямів, які в умовах війни стали складовою розвитку громадянського суспільства.

Конкурсна частина програми залишалася обмежено реалізованою через безпекові фактори, що вплинуло на можливості прямої фінансової підтримки інститутів громадянського суспільства.

У 2025 році відбулося адміністративне оновлення програми, що можна розглядати як спробу її адаптації до нових інституційних і безпекових реалій.

Попри воєнні виклики та релокацію, у Донецькій області зберігається сталий діалог між владою та громадськістю. Співпраця триває у декількох форматах:

- Безпосередня участь: представники ОДА є постійними учасниками стратегічних сесій та форумів, ініційованих громадським сектором.
- Гнучкість форматів: взаємодія налагоджена як через онлайн-інструменти, так і під час виїзних зустрічей у хабах і шелтерах в інших регіонах України.
- Адаптивність: така комунікація дозволяє коригувати обласні програми відповідно до актуальних потреб мешканців області та ВПО.

Рекомендації

У подальшій реалізації програми доцільно зберігати акцент на інструментах, які довели свою життєздатність у воєнних умовах: електронних консультаціях, тематичних робочих зустрічах, онлайн-платформах взаємодії, роботі консультативно-дорадчих органів.

Варто переглянути систему індикаторів виконання програми з урахуванням воєнного контексту, зосередившись не лише на кількості масових заходів, а й на охопленні громадян, стабільності механізмів участі, числі консультацій, включенні ВПО, молоді та релокованих громад у процеси ухвалення рішень.

Доцільно передбачати більш гнучкі механізми підтримки громадських ініціатив, які можуть працювати в умовах обмеженої безпеки та релокації, зокрема через невеликі партнерські формати, дистанційні освітні та консультаційні інструменти.

Створення умов для дистанційної, але змістовної участі релокованих представників громадського сектору у прийнятті рішень дозволить громадянам залишатися інтегрованими в життя області. Це критично важливо для того, щоб люди зберігали зв'язок із регіоном, відчували себе частиною його майбутнього та були готові долучитися до його відновлення

У програмному плануванні варто окремо враховувати екстериторіальний вимір громадянського суспільства Донеччини, включаючи мережі ВПО, релоковані організації, хаби та платформи, що продовжують представляти інтереси мешканців області.

Подальше оновлення програми бажано здійснювати з урахуванням фактичного досвіду 2022 - 2025 років, щоб структура заходів відповідала реальним можливостям регіону в умовах тривалої безпекової нестабільності.